

© 4632

34
459

Lf 34
459

Juris Grünbergs

Pirmais starptautiskais tiesību
salīdzināšanas kongress

Hāgā, 1932. g. augustā.

Rīgā 1933 g.

• 2082

34
459

Latvijas Republikas Valsts bibliotēka

Juris Grünbergs

~~ARĻIECIS UNISTROIS
BIBLIOTEKA~~
4632

Pirmais starptautiskais tiesību salīdzināšanas kongress

Hāgā, 1932. g. augustā.

AM bibliotēka
Библиотека МИД
58638

I

0309045375

Latv. PSR Valsts Biblioteka
Inv. ~~56-39.516~~

4935

Latv. PSR Valsts Biblioteka
3582

Starptautiskā tiesību salīdzināšanas akadēmija (Académie Internationale de Droit Comparé) sasauca š. g. no 2.—6. augustam savu pirmo kongresu. Atskaitot divus š. gadsimteņa sākumā Parīzē sasauktus kongresus, kuŗu darbības aploks pat neaptvēra visu Eiropu (tos ierosināja un sasauca Société de législation comparée française), šis ir pirmais kongress, kuŗā mēģināts aptvert visas pasaules tiesības no vienas puses un visas tiesību zinātnes nozares no otras puses. Šī kongresa sasaucēja, 1924. g. 13. septembrī Ženevā dibinātā,¹⁾ Starptautiskā tiesību salīdzināšanas akadēmija spraudusi par savu mērķi būt par juriskonsultu visām tām starptautiskām organizācijām Ženevā, Bernā, Briselē, Hāgā, Parīzē un Romā, kas atsevišķās saimnieciskās un tiesību nozarēs mēģina tuvināt tautas intelektuālā ziņā. Akadēmijas, tās sasaukto kongresu un viņas dibināmās Starptautiskās fakultātes nolūks ir: 1) būt par centrālo tiesību zinātņu iestādi, kas turpinātu singularkongresu²⁾

---

¹⁾ Akadēmiju nodibināja sekoši 50 profesori tiesneši un praktiskie juristi: F. Goadby, W. S. Holdsworth, E. Jenks, R. W. Lee, Sir F. Pollock un F. P. Walton (Anglija), G. Blanchard, E. Lambert, H. Levy-Ullmann, C. Lyon-Caen un A. Weiss (Francija), I. C. Naber (Holande), D. Anzilotti, P. Bonfante, V. Scialoja un C. Vivante (Itālija), A. S. de Bustamente (Kuba), L. de Petrazycki (Polija), D. R. Altamira (Spānija), P. Moriaud un K. Wieland (Šveice), E. Balogh (Ungārija), E. Heymann un H. Siber (Vācija), J. B. Moore, R. Pound, J. B. Scott un H. F. Stone (Z. A. Sav. V.) un K. Hammarskjöld (Zviedrija).

²⁾ Kā tādi piemēra dēļ būtu jāmin: kriminālo zinātņu kongresi (kopš 1872. g.), Comité Maritime International konferences, International Law Association kongresi, diplomātu konferences u. t. t.

iesāktos darbus atsevišķās tiesību nozarēs, un 2) iesākt pilnīgi jaunu darbu, proti, izveidot jaunas tiesību zinātnes palīgdoktrīnas: salīdzinošo tiesību vēsturi un juridisko etnoloģiju. Akadēmijas pastāvīgais sēdeklis ir Hāga. Līdztekus šīm organizācijām paredzēts dibināt starptautisku tiesību zinātņu skolotāju apvienību. Ierosinājums šinī ziņā izriet no Starpt. tiesību salīdzināšanas akadēmijas ģeneralsekretara prof. E. Balogh'a un no angļu Society of Public Teachers of Law. Viens no galveniem tiesību salīdzināšanas ideologiem un pirmā tiesību salīdzināšanas katedra nodibinātājs, Lionas Universitātes profesors E. Lambert, par minēto organizāciju gala mērķiem uzskata³⁾: 1) starptautiskās tiesību apziņas attīstību, 2) tiesību zinātnes pārveidošanu par sociālu zinātni, kas būtu apgārta ar to universālo garu, kas jau īpatnējs daudzām citām zinātnēm, un 3) tiesāšanas kārtības internacionālas unificēšanas propagandu.

Akadēmijas biroja 1928. gada sanāksmē Oksfordā nolēma sasaukt Pirmo Starptautisko Tiesību Salīdzināšanas Kongresu. Priekšdarbi jau iesākās 1929. gadā. Bija paredzēts to sasaukt jau 1931. gadā, bet dažādu iemeslu dēļ bija tas jāatliek uz 1932. g. augustu. Kongresa priekšdarbus veica Akadēmijas birojs, bet patiesībā galvenie nopelni piekrit Akadēmijas ģeneralsekretaram, agrākam Kaunas Universitātes profesoram E. Balogh'am. Kongresu vadīja divi goda priekšsēdētāji (Holandes ārlietu ministrs Beelaerts van Blokland un tieslietu ministrs J. Donner), priekšsēdētājs: prof. A. S. de Bustamente, 16 präsident-adjoints, vice-priekšsēdētājs Parīzes prof. H. Levy-Ullmann un 12 vice-présidents-adjoints. Tehniskā vadība atradās ģeneralsekretara prof. E. Balogh'a un prof. R. W. Lee rokās.⁴⁾ Starp 9 secrétaires généraux adjoints izcili un neatsverami nopelni piekrit Holandes ārlietu ministrijas direktoram H. Daniels'am. Saskaņā ar kongresa

---

³⁾ Prof. E. Lambert, „Le rôle d'un Congrès international de Droit Comparé“, Paris 1929, lp. 4—7.

⁴⁾ Sal. „Deutsche Juristen Zeitung“ 1932, Nr. 17/18, lp. 1105.

reglamentu, kongresa darbība sadalījās plenarsēdēs (tādu bija 3) un sekciju sēdēs.

Šī kongresa darbība noritēja piecās sekcijās. Katrai no tām nācās iztirzāt četras problēmas. Sekcijas sēžu vadība no-mainījās atkarībā no iztirzājamās problēmas. Katrai problemai Akadēmijas birojs nozīmēja 2—4 ģeneralreferentus, kuŗu uzdevums bija sintezēt specialo referentu birojam iesūtītās tezes un ziņojumus. Šie ģeneralreferenti tad arī pārmaiņām vadīja atsevišķo sekciju darbību. Tādā kārtā katrāi sekcijai bija 3—8 priekšsēdētāji un 4—7 sekretari.

Pirmā sekcija bija veltīta vispārējām teoretiskām problēmām, otrā: civiltiesībām un civilprocesam, trešā: tirdzniecības tiesībām un intelektuālām tiesībām, ceturtā: publiskām un kriminālām tiesībām, un piektā: starptautiskām publiskām un internacionālām privatām tiesībām.

Pirmā sekcija, kuŗas galvenie vadītāji bija prof. E. Lambert un Lord Macmillan, iztirzāja sekošas četras problēmas:

1. Tiesību avoti, viņu līdzsvars un hierarchija dažādās tiesību sistemās (galvenais ģeneralreferents Romas Univ. prof. G. del Vecchio);

2. Starptautiskā juridiskā dokumentācija (Bukarestas tiesas prez. A. Costin);

3. Romiešu un ģermāņu tiesību elementu ietekme modernās juridiskās sistemās (Nu-Orleanas prof. H. Milton Colvin, starp specialreferentiem jāmin L. U. prof. V. Sinaiskis); un

4. Reliģijas un tiesību vēsturiskās un etnoloģiskās attiecības (Kairas prof. A. M. Badoui).

Otrā sekcija, kuŗas galvenie vadītāji bija Romas prof. G. Chioventa un Lord Hanworth, iztirzāja sešas sēdēs sekošas problēmas:

5. Attiecības starp tirdzniecības tiesībām un civiltiesībām (prezidēja Yale University prof. E. M. Borchard);

6. Deliktu atbildības galvenie principi atsevišķās tiesību sistemās (prezidēja prof. H. Capitant);

7. Līgumu noslēģšana un nepildģšana (prezidēja Lord Hanworth), un

8. Deklaratīvie spriedumi (prezidēja prof. G. Chiovenda).
Trešā sekcija, kuŗas galvenie vadītāji bija Kembridžas prof. H. C. Gutteridge un Berlīnes adv. E. Wolff, savkārt iztīrzāja sekošas problēmas:

9. Žurnālistu autoru tiesības (prezidēja Romas kasācijas tiesas priekšs. E. Piola Caselli);

10. Privileģētās balsstiesības un mazākuma aizsardzība akciju sabiedrību tiesībās (prezidēja adv. E. Wolff, galvenais referents Ģentes prof. L. Frédéricq, starp specialreferentiem jāmin L. U. prof. A. Loebers);

11. Kredīta atklāšana (prezidēja Marburgas prof. F. Klau-
sing); un

12. Radiofonu raidījumu starptautiskā aizsardzība (Prāgas prof. K. Herrmann-Otawsky).

Ceturrtā sekcija, kuŗas galvenie vadītāji bija Grieķijas slavenais jurists M. Caloyanni, Parīzes prof. H. Donnedieu de Vabres un Jassu prof. V. V. Pella, nodarbojās ar sekošām problēmām:

13. Valsts internā juridiskā atbildība (prezidēja Belgrades prof. J. Peritch);

14. Administratīvā sistēma (prof. J. Gascon y Marin);

15. Noziedznieku izdošanas noteikumu unifikācija (prof. V. V. Pella, starp specialreferentiem jāmin L. U. prof. P. Mincs; un

16. Sodliikumu attiecināšana uz ārzemnieku ārpus valsts teritorijas izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem (prof. H. Donnedieu de Vabres).

Piektā sekcija, kuŗas galvenie vadītāji bija Lord Justice Greer un kongresa ģenerālsēkretārs E. Balogh, iztīrzāja šādas problēmas:

17. Ārvalstju spriedumu izpildīšana (Parīzes prof. G. Gidel);

18. Laulību formas (civillaulība, reliģiska laulība, laulība de facto) no tiesību salīdzināšanas un internacionālo privat-tiesību viedokļa (prof. E. Balogh).

19. Tirdzniecības sabiedrību nacionālitāte (angļu jurists R. E. L. Vaughan-Williams); un

20. Starptautisku līgumu noslēgšanas metodes (Parīzes prof. J. Basdevant).

Kongresa sagatavošanas darbi un tehniskā vadība ne vienmēr bija apmierinoša. Paredzētā specialreferātu težu iepriekšējā nodrukāšana un izsūtīšana interesentiem nebija notikusi, ģenerāreferāti bija itin bieži piesūtīti kongresa vadībai tikai īsi priekš kongresa. Dažas delegācijas (beļģu, itaļu, poļu, vācu) atveda līdz savus referātus drukātā veidā,⁵⁾ bet to izdalīšana kongresa dalībniekiem noritēja gausi un nesistematiski. Neskatoties uz šiem trūkumiem, kongresa dalībnieki guva tomēr kongresa laikā daudz vērtīgu ierosinājumu un atstāja kongresu apmierināti. Pateicoties plašai propagandai, kongress pievilka daudz vairāk apmeklētāju, nekā to bija paredzējuši tā organizētāji. Kongresā piedalījās no 28 valstīm⁶⁾ tuvu pie

---

⁵⁾ Revue trimestrielle de l'Institut belge de droit comparée, 18. sējuma (1932) Nr. 2/3, saturošs 6 beļģu referātus.

Repertorio della legislazione mondiale. Anno 1932. Vol. I Fascicoli I—II, Roma 1932.

I. de Koschembahr-Lyskowski, La réparation morale dans la législation polonaise la plus récente, 1932.

Revue polonaise de législation civile et criminelle. Section criminelle. Vol. III—IV (1931—1932), saturošs 4 poļu referātus un pielikumā poļu kodifikācijas projektu.

Prof. S. Glaser, L'Uniformisation du droit d'extradition, Warszawa 1932.

F. von Bossowski, Romanistische und einheimische Elemente im System des ostpolnischen Zivilrechts, 1932.

R. Langrod, Die Ausgestaltung des Mehrstimmrechtes im polnischen Aktienrecht.

Deutsche Landesreferate zum lut. Kongr. f. Rechtsvergl. im Haag, Berlin 1932.

Prof. E. Heymann, Die Berechnungen des Handelsrechts zum Zivilrecht, Berlin 1932. Visi minētie darbi atrodami Latv. Univ. tauts. un tiesību zinātņu fak. bibliotēkā.

⁶⁾ Ar oficiāliem delegātiem kongresā bija reprezentētas sekošas valstis: Anglija, Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehoslovākija, Dānija, Ēģipte, Francija, Grieķija, Holande, Itālija, Japāna, Jugoslavija, Kanada, Kuba, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Somija, Spānija, Šveice, Turcija, Ungārija, Vācija, Venecuēla, Ziemeļu Amerikas Savienotās Valstis un Zviedrija.

350 juristu (profesoru, advokatu, tiesnešu). Kongresu noslēdzot, prof. H. Levy-Ullman aizrādīja savā spīdošā runā,⁷⁾ ka gandrīz neiespējami tagad jau pārredzēt visus kongresa panākumus, un ka paies vismaz vēl gads, līdz kamēr izdos kongresa materiālus un no tiem varēs spriest par kongresa zinātniskiem rezultātiem. P. piem., arī pirmā sekcija bija tik uzmanīga, ka paziņoja atklātībai,⁸⁾ ka pagaidām vēl nav iespējams publicēt sekcijas darbības rezultātus. Tamdēļ arī man nav iespējams šinī pārskatā sniegt noslēgtu ziņojumu par kongresa panākumiem, bet gan vienīgi konspektīvas ziņas par kongresa darbību. Nākošā gada pavasarī paredzēts izdot kongresa materiālus; runa ir par 6 sējumiem. Tie tad dos, cerams, iespēju atgriezties pie šī kongresa zinātnisko sasniegumu novērtējuma un publicēt latviešu valodā detaļētus zinātniskus pārskatus par atsevišķām kongresā izvirzītām un iztirzātām problemām.

1.

Pirmās sekcijas darbību atklāja Lord Macmillan ar spīdošu runu⁹⁾ par skotu tiesībām, kā tiesību salīdzinošo pētījumu priekšmetu. Pirmā problēma par tiesību avotiem izsauca plašas debātes. Tuvākā laikā Parīzē iznāks¹⁰⁾ ļoti plašs darbs par šo tematu, veltīts Françoīs Geny piemiņai. Vajadzēja apbrīnot referenta Giorgio del Vecchio veiklību, kas prata īsās esencālās tezēs koncentrēt visu viņa rīcībā esošo materiālu un izsaukt pārrunas, kurās ļoti dzīvu dalību ņēma Francijas Cour de Cassation ģeneralprokurors P. Matter, Lord Macmillan u. d. c. Šinī jautājumā sekcija iznesa tikai vienu vēlējumu „kaut visi tiesību vadošie organi uzstādītu tik precīzus pamata prin-

---

⁷⁾ Journal du Commerce, Nr. 2238 (11. aug. 1932), lp. 5, sl. 3. Het Vaderland, 7. aug. 1932. nr. (Ochtendblad A), lp. 2, sl. 2. Nieuwe Rotterdamse Courant, 7. aug. 1932. nr. (Ochtendblad A), lp. 2, sl. 1.

⁸⁾ Nieuwe Rotterdamse Courant, 9. aug. 1932. nr. (Ochtendblad B), lp. 4, sl. 1.

⁹⁾ „Scots Law as a subject of Comparative Study“, atsevišķā iespaidumā, London, 1932.

¹⁰⁾ Librairie Sirey izdevniecībā, trijos sējumos.

cipus, cik vien iespējams, atstājot tiem tomēr vajadzīgo elasticitāti, lai tiesneši spētu tos piemērot, iestājoties sociālas dzīves pārmaiņām un sarežģījumiem“.¹¹⁾

2.

Otrā problēma („starptautiskā juridiskā dokumentācija“), pēc sava rakstura tīri praktiska, radīja prāvas domstarpības referentu starpā, kas, pasvītrodami savu ieskatu dažādību, spēja tomēr pieņemt kopīgi ģeneralreferenta A. Costin'a ziņojumu par diskusiju pamatu. Costin'a ziņojuma pamatā bija projekts radīt juridiskas dokumentācijas starptautisku centru, kas darbotos saziņā ar atsevišķo valstju attiecīgiem institūtiem. Pateicoties prof. E. Lambert'am, kas vadīja šo sēdi, izdevās pāriet no teoretiskiem jautājumiem, kuŗos būtu bijis grūti panākt vienprātību, uz praktiskiem. Debates par šo jautājumu aizpildīja divas sēdes. Tajās piedalījās Berlīnes prof. Rabel, Parīzes Office de législation étrangère direktors J. Dubois, adv. J. de Villalonga (Madride), C. Mayer (Vašingtona) u. d. c. Lielu interesi radīja itāļu prof. S. Galgano, kas iesniedza juridiskās dokumentācijas paraugu un arī pakavējās tuvāk pie Istituto di Studi Legislativi darba metodēm. Noslēdzot debates par šo problēmu, sekcijas vairākums pieņēma sekošo vēlējumu: „Visām organizācijām un institūtiem, kas nodarbojas ar juridisku dokumentāciju, jāpūlas sadarboties un atrast vajadzīgo kontaktu. Sekcija uzaiņcina Akadēmiju atbalstīt un veicināt visus ierosinājumus šinī virzienā, un vajadzības gadījumā arī pašai uzņemties iniciatīvi. Sekcija, atzīstot, ka attiecībā uz atsevišķām tiesību nozarēm juridiskās dokumentācijas ziņā jau sasniegti paprāvi rezultāti, izsaka vēlējumu, kaut arī centralizētā dokumentācijas darbā piepaturētu līdzīgu specializēšanu pēc nozarēm, ar to izvairīties no paralelismiem.“ Nebija iespējams laika trūkuma dēļ diskutēt par Villalonga's priekšlikumu dibināt informācijas bi-

---

¹¹⁾ Kongresu noslēdzot iespieda visus vēlējumus franču valodā. Līdz ar priekš kongresa iespiestām ģeneralreferentu tezēm tās atrodas L. U. tauts. un ties. zin. fak. bibliotēkā.

roju juristu un interesentu apgādāšanai ar autentiskiem ārvalšņu likumu tekstiem.

3.

Nākošā problēma („romiešu un ģermaņu tiesību elementu ietekme modernās juridiskās sistēmās“) sava tīri zinātniska rakstura dēļ nespēja izsaukt tādas dzīvas pārrunas, kā iepriekšējā. Problēmu iztīrāja divās sekcijās sanāksmēs: pirmā noklausījās prof. H. Milton Colvin'a referātu par romiešu un ģermaņu tiesību elementiem Kanādas un ZAS valstju tiesībās, otrā — prof. Freiherr Claudius von Schwerin'a referātu par ģermaņu tiesību uztvēruma ietekmi dažādo tautu tiesību sistēmās. Sakarā ar šiem referātiem sekcijā norisinājās ļoti plašas debātes, kurās dzīvu dalību ņēma Prāgas prof. E. Weiss, prof. Bossowski (Viļņa) un Swoboda (Graca).

4.

Pirmās sekcijas pēdējo problēmu („relīģijas un tiesību vēsturiskās un etnoloģiskās attiecības“) nebija iespējams laika trūkuma dēļ iztīrāt pilnos apmēros. Kairas profesors Badoui, Varšavas prof. E. Savra, Parīzes prof. R. Maunier un Kopenhāģenas prof. C. W. Westrup referātus varēja noklausīties tikai izvilkumos. Sakarā ar to šie referenti iesniedza sekcijai priekšlikumu izteikt vēlējumus: „kaut nākamie kongresi piegrieztu lielāku vērību Afrikas, Āzijas un Okeānijas tautu ieradumu tiesībām, lai šie pētījumi noderētu tiesību etnoloģijai un tiesību arhaioloģijai kā vērtīgi blakus materiāli. Bez šiem vēlējumiem sekcija izteica vēlējumus, kaut nākamā kongresā tiktu nodibināta atsevišķa sekcija tiesību etnoloģijas un juridiskās folkloras jautājumu pētīšanai, kas blakus eiropisko tautu juridiskai folklorai aplūkotu un iztīrātu arī specialī musulmaņu tiesības, kā tiesību salīdzinošo jautājumu priekšmetu. Tādā kārtā pirmā sekcija iesniedza projektu par to, lai nākošos kongresos no viņas atdalītu jaunu sekciju, kurā varētu sastāties tiesību vēsturnieki, etnologi un folkloristi, un tiesību sociologi“. Tomēr būtu vēlams, kaut šī jaunā sekcija nezaudētu kontaktu ar pārējām, un viņas dalībnieki varētu debatēs

sastapties arī ar tiem zinātniekiem, kas kārtoti pastāvošās un sagatavo nākotnes tiesības.

Ārpus šiem vēlējumiem, kas attiecas uz sekcijas tiešo zinātnisko darbību, pirmā sekcija savu pēdējo, 5. augusta, sēdi veltīja jautājumiem par juridiskās izglītības un zinātnes starptautisku centralizāciju. Noklausījusies Francijas ģeneralprokurora Matter'a runu par tiesību salīdzināšanas izredzēm nākotnē un pozitīvām tiesībām tiesību salīdzināšanas ietekmē, pirmā sekcija uz prof. Balogh'a ierosinājumu pieņēma sekošu rezolūciju:

„Vēlams dibināt Akadēmijas patronātā:

1. starptautisku tiesību zinātņu fakultāti;
2. starptautisku tiesību salīdzināšanas mēnešrakstu, kas tai pašā laikā būtu Akadēmijas oficiālais orgāns; un
3. tiesību salīdzināšanas katedras visās tiesību zinātņu fakultatēs“.

Lai pareizi novērtētu pirmās sekcijas darbu rezultātus, nepieciešams pieminēt tiesību salīdzināšanas vecākā ideologa prof. Lambert'a rakstu Akadēmijas izdoto Acta Academiae pirmā sējumā (1928), kurā tas jau toreiz norādīja uz starptautiskas fakultātes dibināšanas nepieciešamību. Pēc prof. Lambert'a domām tiesību salīdzināšana nav nekāda atsevišķa tiesību nozare, bet gan saimnieciskās dzīves, it sevišķi tirdzniecības, internacionalizācijai sekojošs tiesību zinātnes virziens, resp. pārveidojums. Tiesību salīdzināšanu varot uztvert kā viduslaiku romiešu tiesību skolas mantinieci, un tiesību salīdzināšanas skolu, kas, domājams, nodibinātos Hāgā Starptautiskās Patstāvīgās Tiesas paēnā, kā jaunu Boloņas glosatoru un pēcglosatoru skolā daudzīnātās internacionalās saprašānās un kopdarbības veicināšanas iestādī.

5.

Otrās sekcijas pirmā jautājumā („attiecības starp tirdzniecības tiesībām un civiltiesībām“) Berlīnes prof. E. Heymann

sniedza ļoti plašu un interesantu pārskatu,¹²⁾ pie kam tika atzīts, ka tirdzniecības tiesību atdalīšanās no civiltiesībām ir ap-sveicama arī tai ziņā, ka vieglāki unificēt tirdzniecības tiesības, jo tām piemīt jau tā diezgan internacionāls raksturs. Prof. C. Vivante savā koreferatā izcēla un pasvītvoja iepriekšējo refe-ratu, aizrādīdams, ka šī problēma ir tīri akadēmiska un ka tai nepiemīt praktisks raksturs. Šīs problēmas praktiskā puse ir tā, ka nepieciešams unificēt katrā tiesību sistēmā pirkuma darī-jumu. Dažādu taktisku apsvērumu dēļ sekcijas priekšsēdētājs ierosināja atturēties pagaidām no tālākām debatēm. Sekcija iz-teica vēlējumu, lai tirdzniecības likumu unifikācija tiktu saga-tavota pēc tām metodēm, kuŗas izstrādājis Tautu Savienības protektorātā Romā nodibinātais Starptautiskais Privattiesību Unifikācijas Instituts, kuŗa komisija iesākusi jau priekšdarbus pirkuma darījuma un kredīta dokumentu tiesību unificēšanai.

6.

Otrā problēmā („deliktu atbildības galvenie principi“) ar referātiem uzstājās Oksfordas prof. F. P. Walton, Monrealas prof. E. Fabre-Surveyer, Upsalas prof. V. Lundstedt un Grācas prof. E. Swoboda. Jautājums radīja dzīvas debātes, kuŗās starp citu dalību ņēma Sir Maurice S. Amos, Parīzes prof. H. Capitant, prof. H. Schumann, Monpeljēas prof. A. Légal, Lon-donas prof. B. A. Wortley un Berlīnes prof. E. Rabel. No pār-runām varēja nākt pie slēdziena, ka atskaitot metodoloģiskas, tehniskas un otras dabas atšķirības pašā būtībā un praktiskā pielietošanā, vērojama viena un tā pati pamata doma. Debašu vispārējais raksturs neļāva sekcijai iedziļināties šīs problēmas sīkumos, kamdēļ arī sekcijas dalībnieki vienprātīgi atzina par vēlamu nākamā kongresā izvirzīt degpunktā dažas šī jautājuma partikularās problēmas.

---

¹²⁾ Dr. Ernst Heymann „Die Beziehungen des Handelsrechts zum Zivilrecht“, Sonderausgabe aus den Sitzungsberichten der Preussischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1932.

7.

Trešā jautājumā („līgumu noslēgšana un nepildīšana“) referēja Oksfordas prof. Sir W. Holdsworth un L'vovas prof. R. Longchamps de Brier. Debatēs piedalījās, starp citu, Birminhamas prof. C. E. Smalley-Baker, Amsterdamas prof. F. G. Scheltema, Monrealas prof. E. Fabre-Surveyer, Turinas prof. A. M. Sarfatti, Sir Maurice S. Amos, Čikagas prof. R. W. Millar un Lord Hanworth. Prof. Sarfatti iesniedza sekošai sekošus slēdzienus: „Saistību tiesību fatalais vienveidīgums novedīs, pateicoties tiesību salīdzināšanai, pie saistību tiesību unifikācijas. Pašreiz vēl pastāv lielas atšķirības, it sevišķi attiecībā uz līgumu noslēgšanu klātneesošo starpā. Domājams arī, ka šī ziņā uzvarēs saņemšanas teorija,¹³⁾ jo angļu-amerikāņu tiesību sistēma, sekodama nosūtīšanas teorijai tomēr pieļauj ofertes atsaukšanu līdz akcepta saņemšanai, un no otras puses arī latīņu tiesību sistēmā, kas seko novērošanas teorijai, manāma tieksme ofertes atsaukšanu ierobežot ar akcepta saņemšanas momentu. Arī kas attiecoties uz līguma pildīšanu, tad līdz šim novērotās pretrunas starp angļu-amerikāņu un latīņu tiesībām, sākot no gludinātāies tai virzienā, ka visās tiesību sistēmās pastāvēt tieksme kreditoram piešķirt visus līdzekļus, lai panāktu līguma pildīšanu. Franko-ītaļu saistību tiesību projekta sīkāka salīdzināšana ar angļu tiesībām un attiecīgo amerikāņu projektu būšot nākamā kongresa uzdevums.“

8.

Beidzamais jautājums („deklaratīvie spriedumi“) neizsauca plašas debātes. Referēja Romas prof. C. G. Chiovenda un Ņuhevenas prof. E. M. Borchard. Vienprātīgi atzina, ka visās tiesību sistēmās šāds institūts ir pazīstams vai nu tieši normēts likumos, vai arī ieviesies juridiskā tiesu praksē, ka viņš ļoti svarīgs un vērtīgs. Uz prof. Chiovenda ierosinājuma sekcija pieņēma sekošu rezolūciju: „Deklaratīvie (tiesību atzīša-

¹³⁾ Sk. Loebers „Tirdzniecības tiesību pārskats“, 1926, lp. 181, un raksts „Juristā“ 1929, lp. 5—8.

nas) spierdumi nerunā pretim tiesu autoritates raksturam un nolūkam, jo atzīdami vai neatzīdami zināmu tiesību pastāvēšanu attiecībā uz konkrētu jautājumu šie spriedumi saista puses turpmāk ar „res iudicata“ spēku. Šis process uzskatāms pat par tiesu autoritates cēlāko un delikatāko izpausmi un tamdēļ atzīstams par pusēm un socialai dzīvei ļoti noderīgu, jo viņš nostiprina juridisko attiecību attīstīšanos, un aizkavē nelikumīgu aktu izcelšanos, jo citādi juridiskās attiecības ciestu no tām uzveltām smagām atbildības nastām; šis process rada pusēm saistošas normas viņu nākamām attiecībām.“

9.

Trešās sekcijas pirmā jautājumā („žurnalistu autora tiesības“) ļoti plašu referatu bija izstrādājis E. Piola-Caselli (Roma) un Parīzes prof. R. Weiss.¹⁴⁾ Debatēs dzīvu dalību ņēma Berlīnes adv. E. Feder un Ņujorkas adv. H. D. Williams. Uz prof. Weiss'a ierosinājumu sekcija pieņēma sekošas rezolūcijas:

„1. Atcelt visus ierobežojumus, kas attiecas uz visu veidu laikrakstos publicētu intelektuālo darbu autora tiesībām.

2. Attiecināt uz laikrakstos publicēto darbu autoriem tos Romas akta 6 bis panta¹⁵⁾ nosacījumus, kas attiecas uz morālisko tiesību aizsardzību.

3. Noteikt attiecības starp žurnalistu un laikrakstu, piešķirot žurnalistam, neatkarīgi no viņa līgumiskām attiecībām (darba vai pakalpojumu līgums) ar laikrakstu, tiesību publicēt vai iespiest atsevišķi savus darbus laikrakstā, ciktālu šāda atsevišķa publikācija nerunā pretim laikraksta interesēm.

4. Tuvāk apskatīt turpmāk jautājumu par laikraksta kā

---

¹⁴⁾ Piola-Caselli et R. Weiss „Le droit d'auteur des journalistes“, rapport générale, mašīnrakstā 1952. atrodams tauts. un ties. zin. fak. bibliotēkā.

¹⁵⁾ Par Romas aktu sauc 1928. g. Starptautiskās Literārisko un Māksliniecisko Darbu Aizsardzības Unijas Romā sasauktās konferences pieņemto Bernes konvencijas tekstu. Augšā minētais pants iespiests konferences aktu (Berne, 1929) lp. 358.

kolektīva darba aizsardzību atsevišķos likumos un konvencijās.

5. Tuvāk apskatīt turpmāk jautājumu par līdzekļiem kā starptautiski novērst ziņu pirmpublicējumu pārdrūkāšanu ne-godīgas konkurences ceļā.“

10.

Otrā jautājumā („privilģētās balsstiesības un mazākuma aizsardzība akciju sabiedrību tiesībās“) referēja Ģentes prof. L. Frédéricq un Ljēžas prof. X. Jaune. Debatēs starp citu piedalījās Berlīnes adv. E. Wolff un Mr. A. Stiebel (Londona). Sekcija beigās konstatēja sekošu vispārējo tieksmi modernās tiesībās: „Izejot no pašreizējiem ekonomiskiem un juridiskiem apsvērumiem, nav atzīstams par vēlamu un realizējamu pilnīgi iznīcināt balsstiesību privilģijas. Vajadzētu mēģināt novērst briesmas, kas draud pielietojot daudzbalstu akcijas, piem., ierobežot iespējamo balstu skaitu, noteicot maksimālo balstu skaitu, ko varētu piešķirt atsevišķām personu grupām. Jāizsaka vēlējumus, kaut privilģētās balsstiesības nekad nevarētu izvērsties par pretspēku sociālām interesēm.“

Sakarā ar šādiem konstatējumiem, sekcija izteica sekošus vēlējumus attiecībā uz nākošā kongresā sīki iztirzājamām problēmām:

Akcionaru, kā individu vai minoritatu frakcijas locekļu, regresa tiesības pret partikularas intereses veicinošiem lēmumiem; — vispārējā pārliecība ir tā, ka akcionariem-protestētājiem būtu tiesība griezties pie tiesu iestādēm, lai novērtētu sakarā ar šādiem lēmumiem radušos vērtību maiņu.

Vai nepieciešams pilnsapulcē vienbalsīgs akcionaru lēmums, lai grozītu akciju s-bas būtisko objektu? Administratoru darbības kontrole un iespējas vērst pret tiem regresa prasības. Pilnsapulču organizācijas kontrole.“

11.

Trešā jautājumā („kredita atklāšana“) referēja Parīzes prof. I. Escarra, prof. H. C. Gutteridge un prof. Fr. Klausing. Noslēdzot debates par šo problēmu, sekcija formulēja attiecībā uz kredita operācijām, neatkarīgi vai tas ir neapstiprināts un atsaucams, vai apstiprināts un neatsaucams, sekošus principus:

1. Kredita atklāšana ir banku operācija, kas aplūkojama kā juridiski neatkarīga no tām tirdzniecības operācijām, kurās noslēdz mandants (donneur d'ordres), pateicoties kredita atklāšanai.

2. Par saistošu elementu starp kredita atklāšanas un tirdzniecības operācijām uzskatāma mandanta rīcība, kas atbild par neizpildīšanu tiklab pret beneficiāru, kā arī pret bankieri.

3. Jautājums par atbildības robežām attiecībā uz kredita atklāšanu izšķirams saskaņā ar vispārējām saistību tiesībām un nevis pēc kādām specialām normām. Šis princips attiecināms arī uz visiem gadījumiem attiecībā uz pierādīšanas smagumu, zaudējumu atlīdzības apmēru un dabu, klauzulu spēku un efektu, piekritības robežām un procesa normām.

4. Tiesību konfliktu gadījumā kredita atklāšanas efekti apspriežami pēc tās vietas likumiem, kur dots bankiera, akceptētāja vai maksātāja solījums, neatkarīgi no tam, kādā valūtā piešķīra kreditu.

5. Ordera devēja apzīmētais beneficiārs var kreditu cēdēt vienīgi, ja ordera devējs ar tiešu nosacījumu to paredzējis.

12.

Trešās sekcijas beidzamā jautājumā („radiofonu raidījumu starptautiskā aizsardzība“) referēja Prāgas prof. K. Hermann-Otawsky, Parīzes adv. R. Homburg un A. du Pasquier. Pēc šīm debatēm kā rezolūciju pieņēma vēlējumu par radio raid-

staciju tiesību starptautisku aizsardzību. Nākamā kongresā paredzēts tuvāk iztirzāt jautājumus sakarā ar šo tiesību veidiem un attiecīgām sankcijām.

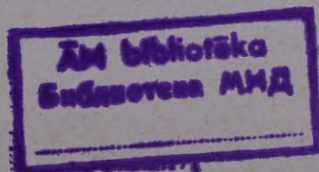
13.

Par ceturtās sekcijas pirmo jautājumu („valsts internā juridiskā atbildība“) referēja Nansī univ. prof. L. Trotabas. Debatēs dzīvu dalību ņēma Romas kasācijas tiesas prezidents U. Aloisi, Belgrades prof. J. Peritch, Sir Leslie Scott un citi. Jautājumā par to, cik tālu sniedzas valsts internā juridiskā atbildība, nebija iespējams panākt vienošanos uzskatu pārāk lielās dažādības dēļ. Uz M. A. Caloyanni (Grieķija) priekšlikumu sekcija nolēma atzīt valsts atbildību par administratīviem aktiem, atstājot pie malas jautājumus par atbildību par tiesas varas un likumdošanas varas aktiem. Vispārībā atzina, ka visām valstīm, izņemot vienīgi Itāliju, pastāv atšķirība normās atkarībā no tam, vai zaudējumu izsaukušais delikts pastrādāts izpildot dienesta pienākumus vai ārpus dienesta. Sekcija beigās pieņēma sekošas prof. L. Trotabas iesniegtās rezolūcijas:

„1. Lai izveidotu valsts internās juridiskās atbildības idejas pielietošanu, nepieciešams to pirmā kārtā attiecināt uz administratīviem aktiem.

2. Lai noteiktu šīs atbildības pamatu, nepieciešams principā piepaturēt kļūdas ideju, to atvieglojot papildinājuma vai izņēmuma veidā attiecībā uz konkrētiem gadījumiem ar riska ideju. Šī ideja, jau vairākkārt atzīta dažādās likumdošanās un tiesu praksē, pelna ievērību un ir dziļāka pētījuma priekšmets.

3. Pat tiesību sistemās, kurās šķiro dienesta atbildību un valsts darbinieka personīgu atbildību, vajadzētu valstij pārņemt visu atbildību, atstājot otrā gadījumā valstij iespēju regresa ceļā prasīt atlīdzību no valsts ierēdņa vai arī paredzēt pēdējā un valsts solidaritātes atbildību.

4. Lai aizsargātu valsts neatkarību un rīcības brīvību, zaudējumu atlīdzināšana principā jāizteic naudas pretvērtībā, un tikai izņēmuma veidā jāpielaiž restitutio in integrum.“ Noslēdzot darbus šinī jautājumā, sekcija Francijas ģeneralprokurora P. Matter'a ierosinājumā konstatēja, ka, pretēji agrākiem mēģinājumiem (1930. gadā), tai izdevies atrast visām valstīm pieņemamas formulas. Šis fakts nozīmējot tiesību zinātnes progresu tiklab attiecībā uz publiskām, kā arī attiecībā uz privatām interesēm.“

14.

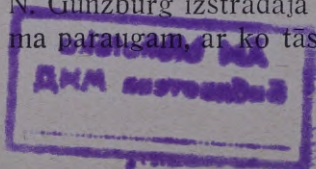
Otrā jautājumā („administratīvā sistēma“) referēja Ņuorleanas prof. Michell Franklin un Madrides prof. J. Gascon y Marin. Pēc samērā īsām debatēm sekcija pieņēma sekošus slēdzienus:

„1. Nepieciešama administratīvo aktu legalitātes kontrole un

2. šīs kontroles organizācijai jābūt veidotai saskaņā ar katras valsts tiesu iekārtas sistēmu.“

15.

Visvairāk debašu un viskonkrētākos rezultātus panāca kongress attiecībā uz ceturtās sekcijas trešo problēmu: „Noziedznieku izdošanas noteikumu unifikācija“. Par referentiem šeit bija prof. V. V. Pella, U. Aloisi un Helsinku prof. B. A. Sjöström. Dzīvu dalību debatēs ņēma M. Caloyanni, Bernes starpt. kriminaltiesību komisijas ģeneralsekretars prof. Simon van der Aa, Ģentes prof. N. Gunzburg (dzimis rīdzinieks), Sir Leslie Scott, Jenas prof. H. Gerland, Francijas ģeneralprokurors P. Matter, Parīzes prof. Donnedieu de Vabres, prof. I. Peritch, Dr. H. Maas-Geesteranus un daudzi citi. Prof. Simon v. d. Aa, U. Aloisi, prof. V. V. Pella un prof. N. Gunzburg izstrādāja rezolūcijas, kas tuvojas izdošanas līguma paraugam, ar ko tās iegūst ne tikai teorētisku, bet arī prak-

tisku nozīmi, kaut arī dažas noziedznieku izdošanas problēmas palika neizšķirtas. Izcili veiksmīgais darbs šinī problēmā izskaidrojams domājams ar to, ka sekcijas dalībnieki pārņēmuši agrāk notikušo kriminaltiesību kongresu un dažu speciālu zinātnisku institutu¹⁶⁾ tradīcijas; koties citās sekcijās vēl nebija izveidojušās tradīcijas un arī trūka piedzīvojumu bagātības. Sekcija noslēdza darbu, pieņemdamā 5 vēlējumus: divu pirmo garīgais autors ir U. Aloisi, pēdējo triju V. V. Pella. Šie vēlējumi skan sekoši:

„I. 1. Vajadzīgs sagatavot pamatu vispārējas konvencijas izdošanai Tautu Savienības protektorātā, ieteicot atsevišķām valstīm iztirzāt līgumu paraugus. Šādi paraugu līgumi noderēs tiklab divpusējām kā arī daudzpusējām konvencijām, un noderēs tieši starp tām valstīm, kurām kopēji civilizācijas elementi un kurū attiecīgā likumdošanā principu ziņā nav pretrunu.

2. Noziedznieku izdošanas akordiem jāvadās no tās idejas, ka noziedznieku izdošana ir saistības izpildīšana, kas izriet vienīgi no starptautiskas solidaritātes cīņā pret noziegumu.

3. Normējot noziedznieku izdošanu, jātiecas cik vien iespējams, pēc tāda stāvokļa, kad nebūtu vairs tādu juridisku situāciju, kas varētu būt par cēloni ļaundarību nesodāmībai.

II. 1. Valstīm, kas principā neizdod savus pilsoņus, vajadzētu tomēr, ciktālu tas nerunā pretīm viņu organiski īpatnējām tiesību normām, pieļaut to personu izdošanu, kas ārzemēs pastrādājušas starptautisko tiesību deliktus vai kādus citus visās tiesībās par smagiem atzītus noziedzīgus nodarījumus.

2. Noziedznieku izdošanai jābūt saistītai ar zināmu noziedzīga darījuma smagumu, proti: ja abās valstīs, valstī-izdevējā un izdošanu prasošā, noziedzīgais darījums sodāms ar brīvību laupošu sodu. Izņēmums pielaižams attiecībā uz aktiem, kas valstī-izdevējā ārēju apstākļu dēļ nav sodāmi, piem., ģeogrāfiski apsvērumi attiecībā pret valsti, kas pieprasa izdošanu.

¹⁶⁾ Piem.: International Law Association, Commission Internationale pénale et pénitenciaire, Bureau International pour l'unification du droit pénal. Izcili vietu noziedznieku izdošanas līgumu ziņā ieņem Itālijas valdības izstrādātais projekts.

3. Vajaga cik iespējams censties pēc tā, ka vismaz tās valstis, kas jau noslēgušas noziedznieku izdošanas līgumus ar tur minēto pārkāpumu mērauklu pēc soda kvalitātes un apmēra, šādu kritēriju ņem vērā, noslēdzot attiecīgos akordus.

III.¹⁷⁾ Izdošana izslēgta attiecībā uz: a) militara rakstura deliktiem (tiesību pārkāpumiem), b) tīriem preses deliktiem, c) pārkāpumiem pret fiskāliem likumiem, d) politiskiem deliktiem (tiesību pārkāpumiem), ar politiskiem deliktiem saistītiem un sajauktiem noziedzīgiem nodarījumiem, vismaz ciktālu šie pārkāpumi nav saistīti ar smagiem pret morāli un ieraduma tiesībām vērštiem noziegumiem (vandalisma un barbariskie akti, naudas un vērtspapīru viltošana un citi noziegumi, kas konvencijā minami ierobežotas emunerācijas veidā). Visos gadījumos vienīgi valsts - izdevēja kompetenta spriest, vai noziegums politisks vai ne.

IV. Izdošana izslēgta bez tam vēl arī tad, kad:

1. pret pieprasīto personu par to pašu noziedzīgo nodarījumu uzsākta vajāšana valstī, no kuras prasa izdošanu, jeb ja pret šo personu izbeigta kriminalvajāšana, izņemot gadījumu, ja šis valsts likumi atļauj lietas atjaunošanu jaunu apstākļu dēļ. Persona, kas no izdevējas valsts tiesas attaisnota vai sodīta, nekad nevar tikt izdota par to pašu lietu, un

2. ja konstatējams vienas vai otras valsts likumos paredzētais kriminalvajāšanas izbeigšanas vai soda dzēšanas iemesls.

V. Ja noz. nodarījumi izdošanu pieprasošā valstī sodāmi ar tādu soda veidu, ko valstī-izdevējā uzskata par valsts iekārtai pretimrunājošu, izdošana, un arī apsūdzētā vai sodītā transīts, atkarājas pilnīgi no tam, vai valsts-izdevēja saņem apgalvojumu, ka minētie soda veidi netiks piemēroti.“

Par 3., 4. un 5. vēlējumu prof. V. V. Pella kongresa gala sēdē nolasīja ļoti interesantus komentarus, it sevišķi attiecībā uz 3. vēlējumu.

---

¹⁷⁾ Attiecībā uz šo vēlējumu Itālija pieteikusi vispārēju rezervi.

16.

Ceturrtā jautājumā („sodu likumu attiecināšana uz ārzemnieku ārpus valsts teritorijas izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem“) referēja Parizes prof. H. Donnedieu de Vabres, Berlīnes prof. K. Klee un Itrehtas prof. W. P. I. Pompe. Blakus referentu izstrādātām tezēm (1.—4.) sekcija nobalsoja arī par 5. tezi, kuŗu izstrādāja un iesniedza prof. M. Gunzburg.¹⁸⁾

Minētās tezes skan sekoši:

„1. Vispārējais princips par to, ka vienas valsts sodu likumi attiecināmi uz visiem uz valsts teritorijas izdarītiem noziedzīgiem nodarījumiem, vēl neizslēdz iespēju piešķirt kādai valstij procesualo kompetenci vajāt zināmus noziedzīgus darījumus, kaut arī tos būtu pastrādājuši ārzemnieki.

2. Noziedzīgs nodarījums uzskatāms par uz attiecīgās valsts teritorijas izdarītu, ja viens no nozieguma vai palaiduma aktiem tur izdarīts vai mēģināts.

3. Visām valstīm ir tiesība sodīt arī ārpus valsts teritorijas izdarītos noziedzības aktus, pat ārzemnieku izdarītos, ja vien tie ir: a) pret valsts drošību vērstie atentāti, b) valsts zīmoga pakalādarināšana vai pakalādarināta zīmoga lietošana, c) naudas, valsts zīmogpapīru un valsts vērtspapīru viltošana. Šis noteikums piemērojams pat tad, ja tās valsts likumos, uz kuŗas teritorijas pastrādāti šie noziedzīgie nodarījumi, neparedz viņu sodīšanu.

4. Katrai valstij ir tiesība sodīt ārpus valsts teritorijas ārzemnieku izdarīto aktu, kaut arī pret citu ārzemnieku, ja pēc šīs valsts likumiem šāds akts sodāms, ja apsūdzētais atrodas uz šīs valsts teritorijas un ja nav iespējams to izdot. Šīs tiesības jāizpaužas vienīgi attiecībā uz tādu smagu noziedzīgu nodarījumu vajāšanu, kas vērstas pret vispārējām humanitātes interesēm, proti: a) piraterija, b) tirdzniecība ar vergiem, c) tirdzniecība ar sievietēm un bērniem, d) narkotiku tirdzniecība.

¹⁸⁾ Prof. M. Gunzburg'a iesniegtā teze par vēlējumu dibināt Pastāvīgu Starptautisku Kriminālo Tiesu (Cour Permanente Internationale de Justice Criminelle) sekcijā netika nobalsota.

cība un izplatīšana, e) neķītru publicējumu izplatīšana, f) naudas, vērtspapīru un kredīta dokumentu viltošana, g) lipīgu slimību izplatīšana, h) atentāti pret kanālu satiksmes līdzekļiem un kabeljiem, i) citi starptautiskās konvencijās paredzētie pārkāpumi.

Attiecībā uz visiem pārējiem noziedzīgiem nodarījumiem šo tiesību piemērošanai jābūt atkarīgai no cietušās personas pieprasījuma, vai no ārzemju iestādes denunciacijas, vai no vietējās iestādes ierosinājuma.

5. Jāveicina noziedzīgo nodarījumu kvalifikācijas, kriminālo sankciju un drošības līdzekļu vispārējo principu unifikācija.“

17.

Piektās sekcijas pirmā jautājumā („ārvalstu spriedumu izpildīšana“) referēja Parīzes prof. G. Gidel, R. Arnaud un Baltimoras prof. H. E. Yntema. Debatēs dalību ņēma starp citu Hāgas adv. J. Schröder un Ģentes prof. H. de Cock. Jautājumu aplūkojusi, sekcija pieņēmusi šādu vēlējumu, pie kam sekcija griezās pie Akadēmijas biroja ar lūgumu, paziņot Tautu Savienībai šo vēlējumu, lai tā nodibinādama vēlējumā minēto komisiju, virzītu uz priekšu sekcijas ierosinājumu. Vēlējums skan sekoši:

„Studiju komisijai, kuŗā ieiētu dažādu valšķu juristi, jāizpēta jautājums par ārvalšķu spriedumu izpildīšanu, lai uzstādītu noteikumus, kas varētu noderēt par pamatu daudzpusējai konvencijai par piekritības jautājumu.“

18.

Nākošā jautājumā („laulību formas no tiesību salīdzināšanas un internacionālo privattiesību viedokļa“) referēja prof. E. Balogh un Boloņas prof. A. C. Jemolo. Šinī jautājumā sekcija rezolūcijas nepieņēma.

19.

Daudz dzīvāk noritēja trešās problēmas („tirdzniecības sabiedrību nacionalitate“) iztirzāšana. Izcilu ģeneralreferātu no-

lasīja angļu jurists R. E. L. Vaughan Williams, kurā tas aplūkoja jautājuma vēsturisko attīstību, atsevišķās teorijas un viņu raksturojumus no moderno tiesību viedokļa. Debatēs dzīvu dalību ņēma Bukarestes adv. J. G. Cohen, Kairo prof. A. M. Riad, Londonas adv. M. G. Chrussachi, prof. Sraffa, Lisabonas prof. J. M. Barbosa di Magalhaes un Parīzes adv. M. Leven. Noslēdzot debates, kurās angļu un franču viedokļu pretešķības bija sevišķi spilgtas, sekcijas pieņēma sekošu rezolūciju:

„Tirdzniecības sabiedrības nacionalitate saistīta ar to vietu, kur tā saņēmusi savu juridisko eksistenci, atstājot visām citām, nekā tai valstij, ķuras nacionalitate ir attiecīgai sabiedrībai, valstīm iespēju spert pēc saviem ieskatiem visus soļus, lai aizsargātu savas intereses.“

20.

Piektās sekcijas ceturtā un beidzamā jautājumā („starp-
tautisko līgumu noslēgšanas metodes“) referēja Parīzes prof. B. Mirkine-Guetzevitch, Kembridžas prof. A. Mac Nair un Leidenas prof. B. M. Telders. Apskatot šo problemu, sekcija aizkāra sīkāk jautājumus par nacionālo starptautisko tiesību robežām, un par starpt. likumu ratifikaciju. Ārpus šiem darbiem piektā sekcija atzina par nepieciešamu izdot salīdzinošu juridiskās terminoloģijas un lietojamo saīsinājumu vārdnīcu, kā arī turpināt Akadēmijas iesākto pozitīvo tiesību avotu izdošanu.

Mēs īsumā aplūkojām Pirmās Starptautiskās Tiesību Salīdzināšanas Kongresa rezultatus. Kaut gan, kā to ļoti zīmīgi teica, kongresu noslēdzot, prof. H. Levy-Ullmann, katrai sekcijai bija savas īpatnības problemu uztverē un darba metodēs, tomēr kongress pāri visām tehniskām grūtībām panāca to, ka šīnī jaunā, visas tiesību nozares aptverošā un kā zinātnisko jaunradošo domu tā arī likumdošanu apaugļojošā, juridiskās pētīšanas veidā — tiesību salīdzināšanā — izdevās apvienot daudzu zinātnieku un praktiķu ilgas pēc kopdarbības iespējas un jurisprudences izveidošanas. Kongress, cerams, būs par ļoti svarīgu etapu tai tiesību salīdzināšanas darbā, ko bija

uzsākuši netaiķi Joseph Kohler, Sir John Macdonell, Raymond Saleilles un Ernst Zitelmann.

Blakus zinātniskiem sasniegumiem, kas izteicās sekcijās pieņemtos vēlējumos, rezolucijās, konstatējumos, principos un slēdzienos¹⁹⁾, un attiecībā uz nākamā kongresa programmu izteiktiem vēlējumiem²⁰⁾, kongresam izdevās likt pamatu Starptautiskajai fakultātei Hāgā. Šī augstākā jurisprudences zinātniskā skola domāta²¹⁾ profesoru, likumdevēju, tiesnešu, starptautisko advokatu, diplomatu un starptautisko institutu un saimniecisku organizāciju vadītāju sagatavošanai. Fakultātē paredzēts uzņemt vienīgi personas, kas jau beigušas kādu nacionālu tiesību zinātņu fakultāti. Kurss paredzēts trīsgadīgs, viņa noslēgums: tiesību salīdzināšanas doktora titulis. Pagaidām paredz tikai 6 katedras: salīdzinošai tiesību vēsturei, starptautiskām, publiskām un privatām tiesībām, salīdzinošām civiltiesībām un civilprocesam, salīdzinošām tirdzniecības tiesībām, salīdzinošām kriminaltiesībām un kriminalprocesam, un salīdzinošām publiskām tiesībām. Vēlāk paredzēts izveidot arī specialkursus un attiecīgos seminarus.

Cerams, ka Akadēmijai izdosies turpmāk sasaukt Tiesību Salīdzināšanas Kongresus katru otro vai trešo gadu, un tur gū-

---

¹⁹⁾ Pat šinī ziņā starp sekcijām nebija vajadzīgās koordinācijas. I, II un V sekcija savus rezultātus nosauca par rezolucijām, III sekcija blakus tam pieņēma vēlējumus, formulēja principus (11.) un konstatēja vispārējo tendenci tiesībās (10.), IV sekcija pieņēma slēdzienus un vēlējumus. Domājams, ka izdodot kongresa materialus, redaktori nolīdzinās tās dažādības, kuŗas cēloņi formelas dabas. Sekciju īpatnības un dažādības pieejā pie iztīrājamiem materiāliem vajadzēs izlīdzināt nākamās kongresos, lai tādā ceļā nodrošinātu vienmērīgākus rezultātus atsevišķām sekcijām.

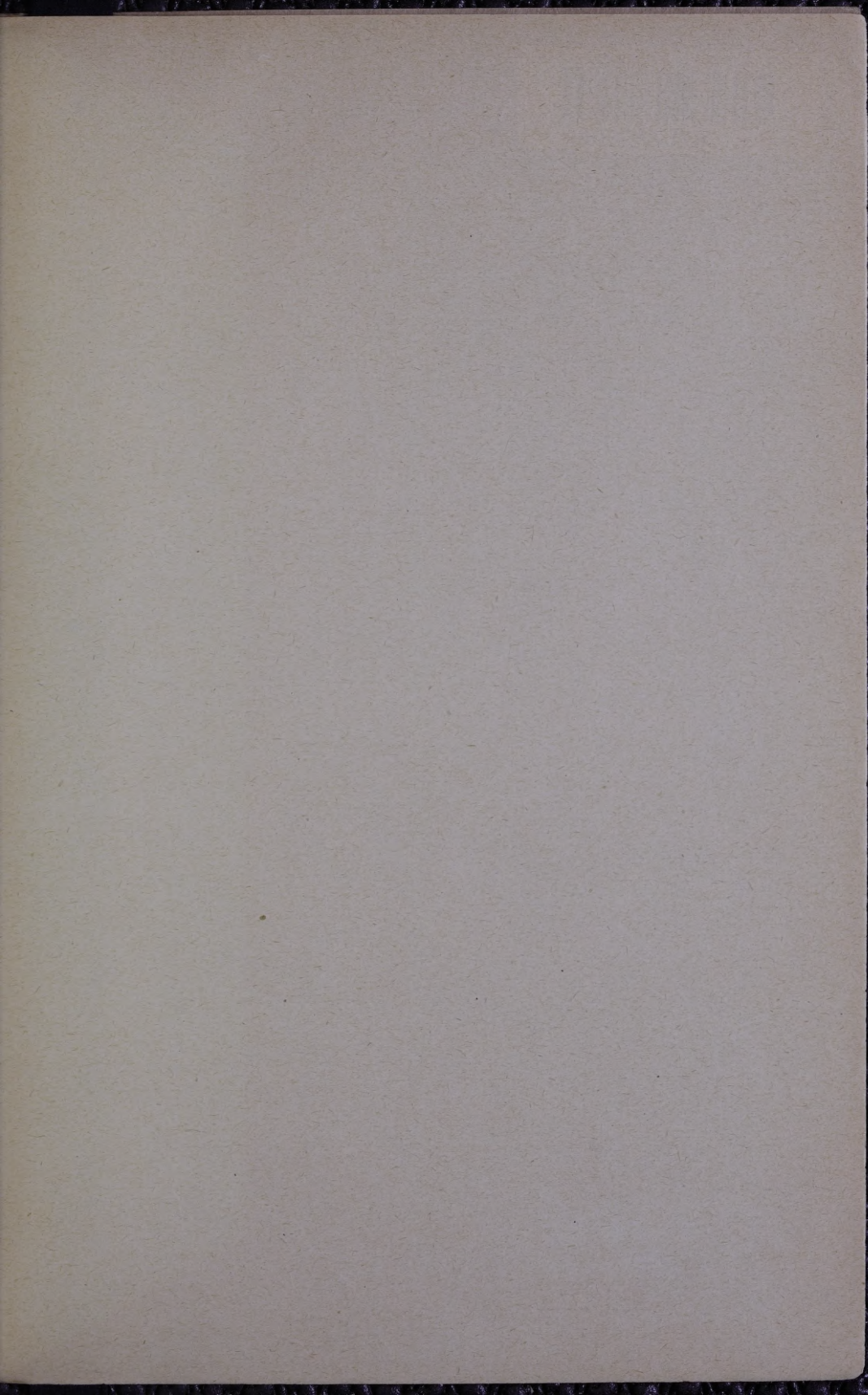
²⁰⁾ Piecos jautājumos (4., 9., 10., 12. un 13.) sekcijās pieņēma vēlējumus par nākamā kongresā iztīrājāmām specialproblemām. Cerams, ka šie vēlējumi noderēs par studiju ierosinājumiem daudziem praktiķiem, kas, piedalīdamies nākamā kongresā, varēs tad līdzstrādāt jaunās zinātniskas domas izveidošanas laukā.

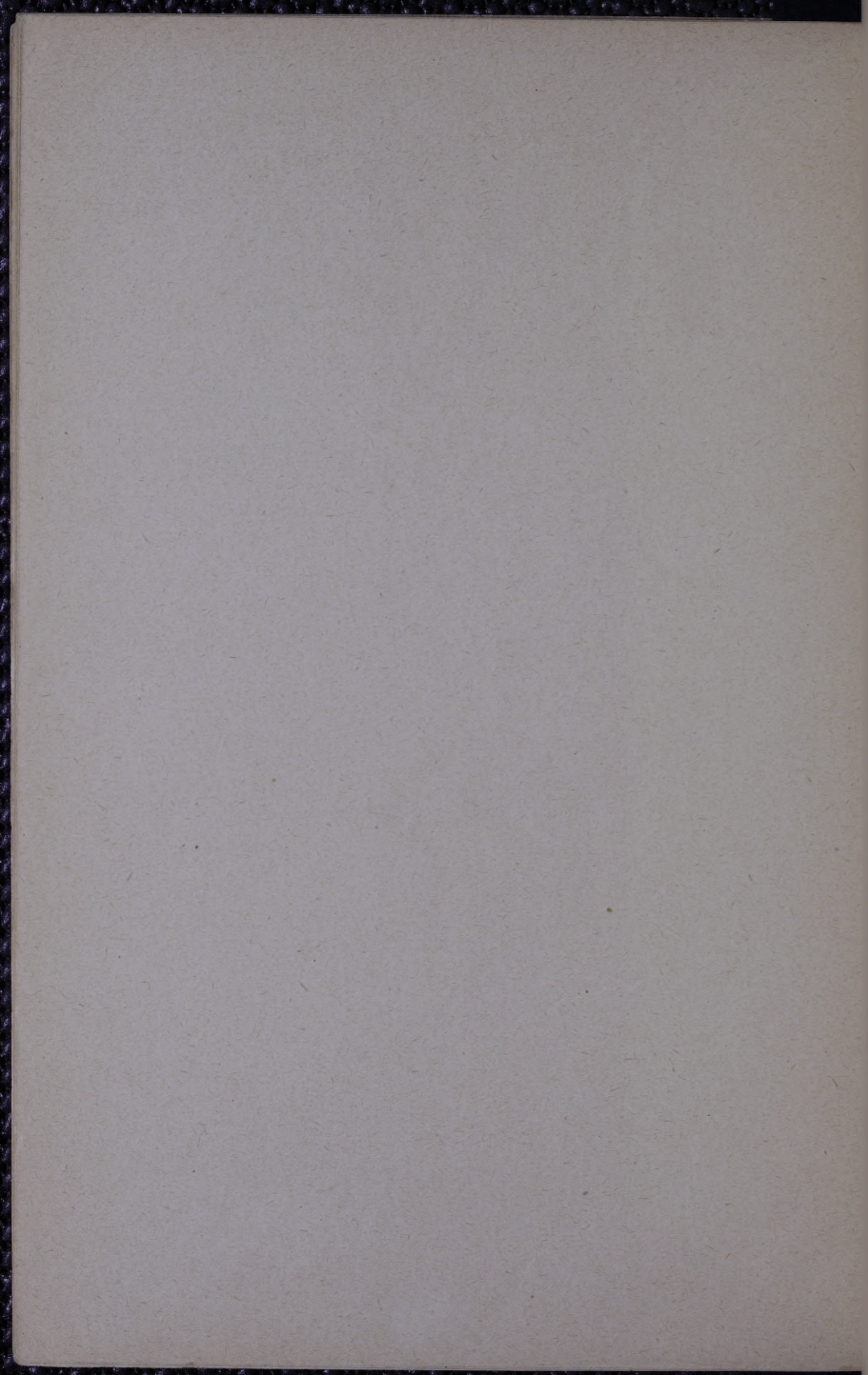
²¹⁾ Sal. prof. E. Balogh'a rakstu žurnālā „Deutsche Juristen Zeitung“, 1932, Nr. 17/18, lp. 1106.

tie ierosinājumi patiesi tuvinātu dažādo valšņu tiesības tam idealam stāvoklim, kāds tiesību salīdzināšanas darbā mums rēgojas acu priekšā. Tamdēļ es gribu noslēgt šo īso pārskatu ar tiem pašiem Spinozas vārdiem, kuŗi atskanēja Hāgas kongresu slēdzot: „Humanas actiones neque detestare, sed intellegere.“

LĀTVIJAS NACIŅĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309045375

-10

